

Oversigt over Plantesygdomme.

222. — August 1937.

Der er for August Maaned indkommet Beretninger fra 71 Medarbejdere; endvidere er der besvaret 478 Forespørgsler.

KORN.

Sortrust (*Puccinia graminis*) har vakt megen Opmærksomhed i August Maaned; den er fundet saa mange Steder, og der er set saa stærke Angreb, at man med stor Ret kan betegne 1937 som et Sortrustaar, der utvivlsomt vilde være blevet meget mere ondartet, hvis Berberisbusken havde været mere almindelig, end Tilfældet er. Sortrusten har angrebet Hveden paa Stevns, ved Køge, Roskilde, Holbæk, Slagelse, Næstved og paa Bornholm. Rugen var angrebet ved Mariager, Skanderborg og Toftlund, og Havren ved Roskilde, Rønde, Allingaabro, Spentrup, Hadsund og i det vestlige Vendsyssel.

Næsten overalt er Angrebene af Sortrust kommet meget sent, saa kun de øverste Straaled er angrebet; det sene Tidspunkt for Angrebet gør det sandsynligt, at Smitten er kommet langvejs fra. De fleste Steder har Angrebene været betydningsløse, men »der er konstateret Tab paa 3—5 Td. Korn pr. Td. Land ved Roskilde« (M. Greve), og paa Stevns; desuden er Halmen ødelagt og ligner gammel Tækkehalm. Berberis vulgaris er fundet i to Haver i Arrild ved Toftlund (Fr. Heick), to Steder i Roskilde (M. Greve) og i baade Store Heddinge og Lille Heddinge (K. Iversen). Berberisloven af 27. Marts 1903 nævner kun Berberis som forbudt, uden at angive noget om Arten og Varieteter. Landbrugsministeriets Tilsyn med smitsomme Plantesygdomme udlægger det saadan, at det kun er Berberis vulgaris og dens Varieteter, deriblandt den rødbladede Form, som er forbudt, alle andre Berberis-Arter er det tilladt at dyrke.

Utvivlsomt er det nødvendigt at sætte et Undersøgelsesarbejde igang ude omkring i Landet for at finde de Buske, som sikkert findes skjult i Haver, Hegn og Skovkanter og saa fjerne dem. Enhver kan forlange dem fjernet, og de skal fjernes, selvom det skal være ved Politiets Hjælp.

Kronrust (*Puccinia lolii*) er set mange Steder, f. Eks. ved Aabenraa paa Havre, saaet saa sent som 23. Maj (Johs. Petersen), ved Roskilde og Malling. Naar Kronrusten kommer paa meget sentmoden Havre, behøver der ikke at være Korsvedbuske i umiddelbar Nærhed af Markerne, Smitten kan da stamme langt borte fra. Der foreligger da heller ingen Beretninger om Fund af Korsvedbuske.

Sortskimmel og Aksfusariose. Forskellige, nærmest saprofytiske Svampe angreb 8—14 Dage før Høst en stor Del Hvedemarker Landet over, særlig galt hvor der tillige var Fodsyge, Angreb af Halmhvepsens Larver (H. Bagge, Tystofte), eller hvor Hveden af en eller anden Grund gik i staa i Væksten. Disse Angreb er Skyld i, at Hveden i Aar indeholder mange smaa og delvis skrumpne Kærner. Hvor Sortrusten er kommet til, er det naturligvis værst.

BÆLGPLANTER.

Kløverens Stængelsyge (*Gloeosporium caulivorum*) har ved Taastrup angrebet enkelte Kløverstammer, særlig halvsildig Tystofte I (A. Klausen).

BEDER.

Gule Blade hos Runkel- og Sukkerroer blev i Maanedens Midte set paa Holeby- og Rødbyegnen, derimod findes de ikke paa hverken Øst- eller Vestlolland (H. H. Holme Hansen). I Sydsjælland er de mere fremtrædende end i de nærmest foregaaende Aar, men næppe af økonomisk Betydning (P. Grøntved). Ved Tystofte ses nu i Slutningen af August spredte gule Blade i de fleste Roemarker; omkring de i Juli iagttagne gule Planter forekommer nu større Pletter med gule Blade (H. Bagge). Det sidste tyder jo paa Smitte. I Sønderborg Amt, den østlige Del af Aabenraa Amt og paa Haderslev Næs er der en Del gule Blade (Fr. Slipsager, A. Laisen). De har i hvert Fald ikke Forbindelse med Kvælstofgødsningen (P. Rasmussen). Ved Askov er de ogsaa en Del udbredt, men det synes ikke at være i noget Afhængighedsforhold til Gødsningen (H. Agergaard).

Ved Kolding er der kommet mange gule Blade i Roemarkerne i Slutningen af August, det synes værst paa Jord med høj Reaktion. I Kalkforsøget i Bramdrupdam findes de kun i de i 1937 kunstgødede og stærkt kalkede Parceller. Der, hvor der i 1936 blev givet Borax og i 1937 Staldgødning, er de stærkt kalkede Parceller endnu grønne (Ejnar Pedersen). De øvrige Indberettere melder om ingen eller yderst svage, spredte og usikre Angreb.

Bormangel i Beder er set enkelte Steder ved Ulfborg (K. Bank), Tørring (F. Bek Pedersen), Toftlund (Fr. Heick), Skanderborg (Jørgen Christensen), Askov (H. Agergaard), Roskilde (M. Greve) og Næstved (P. Grøntved). Ved Brande er Angrebene paa den stærkt kalkede Jord stærkere, men dog ikke saa ødelæggende som i de foregaaende Aar (P. Trosborg). Det samme gælder Fyn (H. Laigaard Nielsen). Et stærkt Angreb er fundet ved Bedsted paa Sandjord med pH 6.5, skønt der ikke har været kalket i de sidste 20 Aar (A. Laisen).

Borax er med Held brugt i to Marker ved Bjerringbro (N. P. Johansen) og paa Hornum Forsøgsstation. Derimod er der endnu alt for faa, som bruger Borax ved Herning (A. Binderup). Kalkforsøget ved Bramdrupdam viser i Aar tydelig Eftervirkning af Boraxet fra i Fjor (E. Pedersen).

KORSBLOMSTREDE.

Kaalbrokssvamp (*Plasmiodiophora brassicae*). Meget tyder paa, at Sandstormen sidste Vinter har spredt Kaalbrokssmitten stærkt til Marker, hvor den slet ikke kendtes før (N. Svaneborg, A. P. Aidt, N. C. Jensen, K. Bank, A. Binderup, J. Gregersen Dal).

KARTOFLER.

Kartoffelskimmelen (*Phytophthora infestans*) bredte sig ikke videre i Maanedens første Halvdel, da Vejret var tørt, men efter Midten af August tog den voldsom Fart mange Steder, især hvor Regnbygerne faldt tæt. De tidlige Sorter, King Edward og Magnum bonum er for det meste faldet, medens Svaløf Birgitta holder sig bedre (P. Grøntved). Kartoffelskimmelen betegnes som ondartet baade i sprøjtede og usprøjtede Marker paa Lolland-Falster (H. H. Holme-Hansen), ved Brande (P. Trosborg), Ulfborg (K. Bank), Holstebro (P. O. Overgaard) og ved Toftlund (Fr. Heick). Ved Askov blev Angrebet slemt omkring d. 20. August, skønt der var sprøjtet 2 Gange, King Edward blev mest ødelagt, Richters Imperator mindre og Tylstrup Odin mindst (H. Agergaard). Paa Skanderborgegnens har en enkelt Sprøjtning i Aar virket udmærket, men det rette Tidspunkt har maaske været let at træffe (Jørgen Christensen). Efter Sprøjtning med »Kartof«-Sprøjten ses angrebne Striber, hvor Skaalene har gaaet, fordi de sidder for lavt paa denne ellers udmærkede Sprøjte (Fr. Heick).

Tørpletskyge (*Alternaria solani*) har været usædvanlig slem ved Brande, hvor de tørkemodstandsdygtige Sorter Richters Imperator og Svaløf Birgitta er delvis nedvisnet som Følge af Angrebene (P. Trosborg).

Colletotrichum atramentarium er en ny Svamp for Danmark, den har i Hornsherred, Nordsjælland, Vestsjælland, ved Bramminge og Bjerringbro angrebet Kartoffelstænglerne og bevirket Bladfald. Svampen er sikkert en meget svag Parasit, som kun anfaldet svækkede Planter. Angrebet kendes paa den underjordiske Rodbark, som brunfarves og oversaas med smaa, mørke Prikker, hvori Knopcellerne dannes.

OLAF NIELSEN.

FRUGTHAVEN.

Besvarelserne angaaende nogle af de vigtigste Svampesygdomme m. m. i Frugt- og Køkkenhaven ser sammenlagt saaledes ud:

August 1937.

Svampesygdomme m. m. paa Frugttræer, Buske og Køkkenurter	Intet Angreb	Angreb ikke almindelige		Angreb almindelige	
		svage	stærke	svage	stærke
Gul Frugtskimmel paa Æble.....		5	6	8	11
» » Pære.....	4	5	5	11	4
» » Blomme..	4	4	1	10	10
Skivesvamp paa Stikkelsbær	2	5	2	3	10
Pludselig Nedvisning af Fri- landsagurk	6	2	3	1	1

Æble- og Pæreskurv (*Venturia inaequalis* og *V. pirina*) er som nævnt i de tidligere Maanedsoversigter alvorlige i Aar.

Gul Frugtskimmel (*Monilia fructigena*) er almindelig saavel paa Æble og Pære som Blomme; den er dog som Helhed værst paa Æble.

Som sædvanlig fremhæves det, at det særlig er, hvor Skurv, Æbleviklerens Larve eller Hagl har beskadiget Æblerne, at disse er angrebet, men at Svampen ogsaa hyppigt vokser fra Æble til Æble.

Fra Fæmø fremhæves Lord Suffield som den Sort, der angribes stærkest (Aton Andersen).

Ved Aarhus angribes Pæresorten Capiaumont paa den Maade, at den bliver indskrumpen og helt tør, før Svampen danner Knopcellepuder udenpaa Pærerne (Arne Pallesen).

Blandt Blommesorterne er det særlig Victoria, som er stærkt angrebet. Det, at Victoria som Regel bærer saa rigt, at Frugterne hænger saa tæt, at de berører hinanden, er sikkert meget medvirkende til, at denne Sort angribes saa stærkt. Udtynding af Frugterne er en gunstig Foranstaltning overfor Gul Frugtskimmel og burde udføres langt hyppigere, end Tilfældet er.

Æblemeldug (*Sphaerotheca leucotricha*), der som Regel holder sig til Æbleskud, er paa Fejð, Fæmø, Askø og Lilleø udbredt paa Frugterne af Pærer, særlig af Sorten Comice (Viggo Larsen).

Korksyge, d. v. s. den ondartede Form af Prikpsyge, som viser sig, allerede medens Æblerne endnu sidder paa Træerne, er set flere Steder paa Sjælland, især paa Springrove Codlin, men ogsaa i enkelte Tilfælde paa Cox' Orange og andre Sorter. Paa en Gaard i Midtjylland var Bramley ret ondartet angrebet, medens andre Sorter intet fejlede (N. P. Jensen).

Solskoldning er ret almindelig paa Graapære, hvis Blade kan blive helt sorte. Grev Moltke beskadiges ogsaa ofte heraf, men det kan desuden af og til ses paa andre Sorter, f. Eks. Clapps Favorite, Tongres og Williams. Det synes, som om Træerne er mest udsatte for at faa disse sorte, skoldede Blade under tørre Forhold.

Skivesvamp (*Gloeosporium ribis*) paa Stikkelsbær er udbredt. Den synes at være værst i Jylland. Mange Steder er Buskene blevet afløvet tidligt. Fra Varde—Esbjergeggen meddeles det, at ogsaa Solbær er slemt angrebet.

Filtrust (*Cronartium ribicola*) paa Solbær er almindelig.

Hindbær-Stængelsyge (*Didymella applanata*) betegnes fra Svendborg Amt som langt mere alvorlig end i Fjor (Hans Larsen). Mange andre Steder er den ogsaa almindelig, men det er den jo næsten altid paa modtagelige Sorter som Superlativ og Marborough.

Vinskimmel (*Plasmopara viticola*) er fundet paa flere Hold indsendt Materiale. Desuden er den set et Par Steder paa Fakseegnen paa unge Vinplanter (P. Helt).

KØKKENURTER.

Nedvisning af Frilandsagurker. Som det fremgaar af foranstaaende Skema, er det ikke almindeligt i Aar, at Agurkerne pludseligt

visner. Det er dog set nogle Steder, f. Eks. paa Fakseegnen, og i de fleste Agurkestykker findes enkelte visne Planter.

Mosaiksyge i Agurk og Græskar fandtes ved Holte paa Friland, medens Drivhusagurker samme Sted var sunde.

Agurkmeldug (*Erysiphe cichoriacearum*) er udbredt paa Friland. Fra Næstvedegnen meddeles, at den er værre i Landsbyerne end hos Udflytterne (M. E. Elting).

Gummiflod paa Agurker (*Cladosporium cucumerinum*) er alvorlig paa Slagelse—Skelskøregnen (A. Sauer) og i Svendborg Amt (Hans Larsen).

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*) er paa Næstvedegnen begyndt at angribe Tomatfrugter (M. E. Elting).

Selleri-Bladpletsyge (*Septoria apii*) er alvorlig i Aar og vanskelig at holde nede ved Sprøjtning med Bordeauxvædske o. lign. Midler.

Aspargesrust (*Puccinia asparagi*) er meget udbredt i Aar. De mange nyplantede Stykker, som giver Svampen Spiringsbetingelser i For sommeren, naar de ældre Stykker stikkes, er sikkert Hovedaarsagen til denne Sygdoms stærke Udbredelse.

PRYDPLANTER.

Straaleplet (*Diplocarpon rosae*) paa Rose er efterhaanden blevet ondartet paa Næstvedegnen. Flere Steder er Planterne helt afløvede. Det synes, som om de nyere, storblomstrede Sorter er mest modtagelige (M. E. Elting).

ANNA WEBER.

SKADEDYR PAA LANDBRUGSAFGRØDER.

Kaaltægen (*Strachia oleracea*). I en afsidesliggende Turnipsmark var 150—200 m² fuldstændig ødelagt af Kaaltæger (K. Bank).

Kaallus (*Brevicoryne brassicae*). Spredte, lettere Angreb var almindelige, hist og her fandtes alvorlige Angreb ogsaa i Begyndelsen af August, men i Løbet af Maaneden forsvandt Lusene helt eller delvis.

Smælderlarver (*Agriotes spp.*). Fra Ejstrupholm skrives, at det ved Optagningen af Kartofflerne viser sig, at Larverne pletvis har gjort megen Skade. Der kan findes indtil 75 % angrebne Knolde. Sorteringen gøres herved vanskelig, og flere Partier har maattet kasseres (S. K. Larsen).

Skjoldbiller (*Cassida nebulosa*). Paa Randerseegnen fandtes et ødelæggende Angreb i Sukkerroer (Th. Jensen).

Kornbladbillens Larve (*Lema sp.*). Fra Ringkøbingegnen meldes om stærke Angreb i Havre (A. Skarregaard).

Spidsmussnudebiller (*Apion flavipes*). Paa Roskildeegnen saas det, at denne Art i stort Tal vandrede fra en høstet Alsikemark over Kommunevejen med tilhørende Græsrabatter ind i det nye Udlæg og rase-rede Omraadet nærmest ved Vejen (M. Greve). En lignende Iagttagelse gjordes ved Taastrup. Arten *A. flavipes* synes kun at yngle i Hoveder

af Hvidkløver og Alsike, hvor Larverne sikkert gør meget større Skade end almindelig antaget. Angreb paa Hvidkløverudlæg bemærkedes paa Mors (J. Gregersen Dal), paa Fredericiaegnen (M. Olsen) og i Frederiksborg Amt (H. E. Jensen).

Kaalbladhevpsen (*Athalia spinarum*). Dette Skadedyrs anden Generation er lokalt optraadt usædvanligt ondartet. Paa Enø ved Næstved blev 1 Td. Ld. Kaal til Frø saa stærkt afribbet, at en stor Del af Marken maatte ompløjes. Den 25. August saas endnu en Del Hvepse flyvende i Marken. Larverne ynder særlig Agersennep, og paa en enkelt af disse Planter kunde man tælle 50—100 Larver. Paa Samsø forekom flere ganske ødelæggende Angreb paa sent saaet Sennep samt paa Turnips i Nærheden (P. Riis Vestergaard). Paa Amager gik det ud over Radiserne, og betydelige Arealer blev ødelagt. Den væsentlige Skade anrettes ofte i Løbet af et Par Dage, og Ødelæggelsen kommer derfor meget overraskende. Vi forsøgte forskellige Bekæmpelsesmidler og fandt, at Pudring og Sprøjtning med Derrispræparater havde en tilfredsstillende Virkning. Ikke blot her i Landet, men ogsaa i Tyskland synes dette Skadedyr at være i Tiltagende, hvorfor det fortjener fuld Opmærksomhed.

Kaalorme (*Pieris brassicae* og *rapae*). Af 37 Indberetninger lyder de 32 paa stærke eller ofte endog meget alvorlige Angreb. Værst gik det ud over Kaalen, men ogsaa Kaalroerne kan være slemt afribbet. Fra Spangsbjerg skrives, at Sommerfuglene sværmede i August over Kaalmarkerne saa tæt som hele Snebyger (E. Christiansen). Baade her og andre Steder er det bemærket, at Snyltehvepse og Skimmel har tilintetgjort en meget stor Del af Larverne. Ved Randers har man opnaaet godt Resultat med Anvendelse af 100 g Derrispudder pr. 50 Kaalplanter (O. Mynster).

Knoporme (*Agrotis sp.*). Som tidligere bemærket har der i Almindelighed kun været svage Angreb i Markerne, medens der er anrettet en Del Skade paa forskellige Haveafgrøder. I enkelte Roemarkers paa Kertemindeegnen har Larverne dog optraadt ret alvorligt (T. K. Ladegaard).

Kaaluglens Larve (*Mamestra brassicae*) optraadte stærkt paa Tørring-Eggen og gnavede Kaal, Kaalroer og Beder (F. Bek Pedersen). Fra Hammerum Herred skrives om et Angreb i Runkelroer og Sukkerroer, der muligvis skyldes denne eller Ærteuglens Larve (A. Binderup).

Ærteuglens Larve (*Mamestra pisi*) har ved Holstebro gnavet Ærterne, indtil de modnede, derefter har den bredt sig til alle Sider og delvis opædt 6—10 Rækker Runkelroer og skadet de følgende en Del (P. O. Overgaard).

Krusesyge-Galmyggen (*Contarinia nasturtii*). Angrebene er meget udbredt i de fleste Egne af Landet, men Styrken er meget forskellig. En Del af Angrebene betegnes som svage og uden større Betydning, men stærke Angreb træffes dog baade i Mark og Have. Fra Askov skrives saaledes, at der i en Mark med Kaalroer er stærkt Bladfald og Bakteriose i Rodhalsen (H. Agergaard); ogsaa i Himmerland (S. A. Ladefoged), Tørring (F. Bek Pedersen) samt paa Tystofte (H. Bagge) er Hjerteforraadnelsen tydelig.

Kaalfluellarver (*Chortophila brassicae* og *floralis*). De fleste Be-

retninger lyder paa svage Angreb uden større Betydning. I Han Herred optræder Larverne dog meget ondartet (N. Svaneborg), ved Hornum er mange Kaal- og Kaalroeplanter ødelagt (H. Sørensen) og fra Brande-Tyregod (P. Trosborg) og Hammerum (A. Binderup) skrives ligeledes om Angreb af Betydning.

SKADEDYR PAA HAVEBRUGSAFGRØDER.

Thrips (*Thrips tabaci*). Fra Slagelse—Skelskøregnen meddeles det, at Porre og Løg flere Steder er saa stærkt suget, at Bladene er omtrent hvide (A. Sauer).

Kaallus (*Brevicoryne brassicae*). Angrebene har ofte været ret stærke, særlig i Hovedkaalen, særlig den tidlige Kaal har lidt (A. Feilberg).

Bladlus (*Aphididae*). Som nævnt i sidste Oversigt, har Angrebene paa Frugttræerne været ualmindelig slemme i Aar. Fra Skive skrives: »De ondartede Angreb standsede paa Æbletræerne ca. 1. August, paa Blomme ca. 15. August. Det kan bestemt fastslås, at hvor der har været sprøjtet med enten Vinter- eller Foraarskarbolineum fandtes ikke næneværdige Angreb før langt hen paa Sommeren, nærmere betegnet i første Halvdel af Juli. I de sværest angrebne Haver var det trods meget hyppig Anvendelse af Nikotin næsten ikke muligt at holde Lusene blot nogenlunde i Skak« (J. C. Myrhøj).

Blodlus (*Schizoneura lanigera*). Der meldes om nye Angreb ved Viby (A. Pallesen) og paa Langeland (H. Larsen).

Jordloppe (*Phyllotreta atra og nigripes*). De mørke Jordloppearter (uden gule Striber) optraadte talrigt paa Bladene af Hvidroer ved Statens plantepatologiske Forsøg, og i et Gartneri ved Emdrup gnavede de kraftigt paa Skulperne af Blomkaal til Frø.

Gedehamse (*Vespa spp.*) har været overordentlig talrige i Aar. Ved Gisselfeld søgte de ind i Vinhuse og udhulede Druerne (H. Wedege). Fra Næstved skrives, at de beskadigede Pærer og Blommer, ofte før disse var helt modne (M. E. Elting).

Frugttræbladhevpsens Larve (*Eriocampoides limacina*) er ogsaa i Aar meget talrig og skeletterer Bladene af Seljerøn, Pære og Kirsebær. Fra Femø skrives, at hele Rækker af unge Træer kan være totalt visne og brune. Pærevildlinger, som skulde have været okuleret, har lidt saa meget, at disse aldeles ikke vilde slippe i Barken, saa Okulationen maatte opgives (Aton Andersen).

Kaalbladhevpsen, se under Landbrugsafgrøder.

Æblevikler (*Carpocapsa pomonella*). Der foreligger talrige Indberetninger om stærke Angreb. Fra Gisselfeld skrives, at de har været stærkere end i mange Aar (H. Wedege). Hvor der er sprøjtet to Gange med Blyarsenat efter Blomstringen, synes Angrebet at være betydelig reduceret.

Blommevikleren (*Laspeyresia funebrana*) synes at faa større og større Betydning som Skadedyr, idet en Del Beretninger lyder paa stærke Angreb, der i flere Tilfælde karakteriseres som værre end sædvanligt. Fra Fakse skrives, at man med godt Resultat har sprøjtet med Blyarsenat

lige efter Blomstringen og senere med 1 % Cryocid — begge Dele i Svovlkalk tilsat Nikotin (P. Helt). Desværre kan man jo ikke føle sig sikker for Sprøjteskade ved Anvendelse af Blyarsenat og Cryocid.

Porremøl (*Acrolepia assectella*). Fra Næstved skrives: »I de to nærmest foregaaende Aar er disse Angreb aftaget en Del, men i Aar er de igen blusset op, dog paa et noget senere Tidspunkt end sædvanlig« (M. E. Elting). Fra Fakseegnen skrives ligeledes om nogle stærke Angreb (P. Helt).

Kaalorm, se under Landbrugsafgrøder.

Ligustersværmerens Larve (*Sphinx ligustri*) har været ualmindelig talrig i Aar, og de smukke Larver er i stort Antal blevet indsendt til Statens plantepatologiske Forsøg.

Rødt Spind (*Paratetranychus pilosus*). Angreb er almindelig udbredt og kan lokalt være meget stærke, uden at man i det store og hele kan betegne »Rødt Spind« som særlig ondartet i Aar.

PROSPER BOVIEN.